

УДК 351.851

**ПРОБЛЕМИ ДЕРЖАВНОГО УПРАВЛІННЯ
ІННОВАЦІЙНИМ РОЗВИТКОМ ОСВІТИ: ЗАКОНОДАВЧИЙ АСПЕКТ**

Гладка Т. І.,

*Харківський регіональний інститут державного управління НАДУ при
Президентіві України*

У новій Стратегії розвитку Європи до 2020 року (EUROPE 2020 A strategy for smart, sustainable and inclusive growth), яка була презентована Європейською Комісією у березні 2010 року, визначено такі три пріоритети: інтелектуальне зростання (smart growth) – розвиток економіки, що спирається на знання та інновації; ефективне економічне зростання (sustainable growth) – сприяння розвиткові економіки ефективного та ощадливого використання природних ресурсів та інклюзивне зростання (inclusive growth) – сприяння розвиткові соціально зорієнтованої економіки з високим показником зайнятості [1]. Ключова роль у досягненні поставлених стратегічних цілей відводиться саме освіті, яка базується на інноваціях. Тому інноваційний розвиток освіти нині стає об'єктом державного управління.

Потреба в оновленні законодавчого освітнього поля, яке б забезпечувало правові й організаційні засади державного управління інноваційною діяльністю в освітній галузі та стимулювало інноваційну активність її суб'єктів є актуальним питанням сьогодення.

На даний час в Україні створено досить розгалужену системну нормативно-правову базу національної інноваційної системи, яка включає більше, ніж 1000 актів Президента, парламенту, уряду [2].

Але надмірність законодавчих актів знижує реалізацію принципу верховенства права, а ті розбіжності та розмитість, які в них простежуються,

унеможливають ефективне управління освітою, її належне функціонування та розвиток [3, с. 3].

Основними законами для проведення інноваційної діяльності на сьогодні є такі: «Про наукову і науково-технічну діяльність» (1991), «Про наукову і науково-технічну експертизу» (1995), «Про спеціальний режим інноваційної діяльності технологічних парків» (1999), «Про інноваційну діяльність» (2002), «Про пріоритетні напрями інноваційної діяльності в Україні» (2003), «Про державне регулювання діяльності у сфері трансферу технологій» (2006).

Зазначені документи хоч і спрямовують країну й освіту на інноваційний шлях розвитку, визначають організаційні та правові засади державного регулювання інноваційної діяльності, але в жодному з них відсутнє визначення поняття інноваційної політики держави, немає також тлумачення дефініції «інноваційного розвитку» як держави, так і освіти.

У чинному законодавстві простежуються протиріччя, неточності, дублювання функцій різних рівнів органів управління [4, с. 61].

Так, у Законі прямої дії «Про інноваційну діяльність» (2002) закріплені визначення термінів «інновація», «інноваційна діяльність», але відсутнє визначення поняття державна інноваційна політика, хоча виділені основні її принципи, не визначені чітко функції органів виконавчої влади та місцевого самоврядування, передбачене Законом фінансування інноваційної діяльності викликає сумнів. Не прописаний також і механізм відстеження перебігу інноваційної діяльності, занадто затягнута в часі процедура розгляду інноваційного проекту [5].

Базовим нормативним документом для проведення інноваційної діяльності у системі освіти є «Положення про порядок здійснення інноваційної освітньої діяльності», затверджене наказом Міністерства освіти і науки України від 07.11.2000 № 522.

Цей нормативно-правовий акт сприяв впорядкуванню інноваційної освітньої діяльності. Він прописує процедуру проведення експертизи

інноваційних проєктів. Але в документі простежуються деякі неточності й розбіжності.

Так, відповідно до Положення п.1.3 «Інноваційна освітня діяльність здійснюється на всеукраїнському, регіональному рівнях та на рівні окремого навчального закладу», проте не уточнено рівень навчального закладу. У п.1.6 та 2.4, де йдеться про експериментальну перевірку застосування інновацій прописано, що це здійснюється у вищих начальних закладах та закладах післядипломної освіти [6].

Існує також розбіжність у п.2.5.3 та 2.6.4 стосовно подання на експертизу дослідно-експериментальної програми.

У п.2.6.10. зазначено, що «рішення про організацію та проведення експерименту в окремому вищому навчальному закладі, закладі післядипломної освіти приймає його керівник або органи громадського самоврядування», але виникає питання, наскільки повноправним є рішення органів громадського самоврядування.

У п.2.7.4 не конкретизовано, де мають заслуховуватись звіти про хід експерименту та результати дослідно-експериментальної роботи.

Відповідно до Положення п. 2.8.9 експертиза результатів експериментальної діяльності повинна здійснюватись тією експертною комісією, що давала висновок стосовно доцільності його проведення, але не визначено механізм фінансування роботи членів комісії.

У Положенні не прописані повноваження органів управління освітою регіонального, місцевого рівня та рівня навчального закладу щодо моніторингу інноваційної діяльності. Нечітко визначено фінансування інноваційної освітньої діяльності. Поза увагою залишилось питання стимулювання інноваторів та фінансова підтримка експериментальних закладів.

Також відсутні критерії відбору освітніх інновацій, не окреслено повноваження органів управління освітою на регіональному рівні за здійсненням експериментів всеукраїнського рівня.

Аналіз законодавчої бази дає можливість зробити висновок, що розпорошеність законодавчої бази, неточності формулювань, розбіжності, дублювання окремих положень гальмують інноваційну освітню діяльність.

Головними проблемами, які перешкоджають здійсненню державного управління інноваційним розвитком освіти в Україні є :

- 1) відсутність загальнодержавної інноваційної освітньої стратегії;
- 2) недовіра до законодавчої бази;
- 3) невизначеність функцій державного управління інноваційним розвитком освіти;
- 4) відсутність розподілу відповідальності органів управління на всіх рівнях (загальнодержавному, регіональному, місцевому, на рівні навчального закладу) за здійснення інноваційних процесів в освіті;
- 5) дефіцит фінансової підтримки інноваційних проектів та стимулювання інноваторів;
- 6) відсутність механізмів відбору інновацій та проведення експертизи інноваційних освітніх проектів.

Така ситуація вимагає перегляду всієї законодавчої бази, врахування зазначених недоліків та розробленню ОДНОГО закону прямої дії для інноваційного розвитку освіти з новою структурою та конкретно визначеними цілями й завданнями [3]. Закон має містити такі розділи:

Структура Закону для інноваційного розвитку освіти
Розділ I. Місія закону (конкретні цілі та чіткі завдання)
Розділ II. Структура освіти (чіткі завдання на кожному рівні в руслі місії закону)
2.1 Дошкільна освіта
2.2 Початкова освіта
2.3 Загальна середня освіта
2.4 Позашкільна освіта
2.5 Професійно-технічна освіта

2.6 Вища
2.7 Підвищення кваліфікації вчителів
2.8 Освіта дорослих
Розділ III. Розподіл відповідальності в системі управління освітою
3.1 Інституційний рівень (рівень навчального закладу)
3.2 Громадське самоврядування (об'єднання освітян, недержавні організації, ЗМІ, батьківські ради)
3.3 Органи місцевого самоврядування
3.4 Місцеві органи виконавчої влади
3.5 Центральні органи виконавчої влади
Розділ IV. Фінансування освітніх послуг (державних та приватних освітніх закладів) (з визначенням обсягів фінансування з місцевого бюджету, обласного, державного)

Створення дієвого, чітко прописаного, відповідного викликам сучасного суспільства закону сприятиме ефективному державному управлінню інноваційним розвитком освіти, просуванню нашої держави на світову інноваційну арену.

Список використаних джерел

- 1.COMMUNICATION FROM THE COMMISSION EUROPE 2020 A strategy for smart, sustainable and inclusive growth, Brussels, 3.3.2010. [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://ec.europa.eu/eu2020/pdf/COMPLET%20EN%20BARROSO%20%20%20007%20-%20Europe%202020%20-%20EN%20version.pdf>
2. Полохало М.І. // Стенограма парламентських слухань 17 червня 2009 року «Стратегія інноваційного розвитку України на 2010-2020 роки в умовах глобалізаційних викликів» [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://kno.rada.gov.ua/komosviti/control/uk/publish/article;jsessionid=B6B877AF3CCAE973FD199799BF76AE9B>
- 3.Гладка Т.І. Освіта завтрашнього дня // Управління освітою. – 2009. – число 19. – С. 3-4.

4. Гладка Т.І. Система управління освітою чи управління в системі освіти: колізії законодавчого поля // Тези доповідей IV Міжнародної науково-практичної конференції «Управління в освіті». – Львів : Видавництво ДЦ МОНУ, 2009. – С. 61-62.
5. Закон України «Про інноваційну діяльність» // Відомості Верховної Ради України (ВВР), 2002, N 36, ст.266 [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://zakon1.rada.gov.ua/cgi-bin/laws/main.cgi?nreg=40-15>
6. «Положення про порядок здійснення інноваційної освітньої діяльності», затверджене наказом Міністерства освіти і науки України від 07.11.2000 №522. // Управління освітою. – 2001. – Лютий. – Число 3. – С. 1- 8.